

Шифр «справедливе правосуддя»

**КЛАСИФІКАЦІЯ СУДОВИХ РІШЕНЬ СУДУ І ІНСТАНЦІЇ У
КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ УКРАЇНИ**

ЗМІСТ

РОЗДІЛ I. ПРАВОВА ПРИРОДА, ХАРАКТЕРНІ РИСИ (ОЗНАКИ) ТА ПОНЯТТЯ СУДОВОГО РІШЕННЯ СУДУ І ІНСТАНЦІЇ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ УКРАЇНИ.....	5
РОЗДІЛ II. ХАРАКТЕРИСТИКА ПІДСТАВ КЛАСИФІКАЦІЇ СУДОВИХ РІШЕНЬ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ	10
РОЗДІЛ III. ХАРАКТЕРИСТИКА ВИДІВ СУДОВИХ РІШЕНЬ СУДУ І ІНСТАНЦІЇ ЗА СКЛАДОМ СУДУ ТА СТАДІЯМИ УХВАЛЕННЯ	14
РОЗДІЛ IV. ХАРАКТЕРИСТИКА ВИДІВ СУДОВИХ РІШЕНЬ СУДУ І ІНСТАНЦІЇ ЗА ФОРМОЮ ЇХ УХВАЛЕННЯ	21
ВИСНОВКИ.....	29
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	32

ВСТУП

Актуальність теми даного дослідження обумовлена тим, що питання якості судових рішень суду I інстанції, як основного компоненту якості правосуддя, є об'єктом постійної уваги вчених, практиків, у тому числі суддів Верховного Суду, Європейського суду з прав людини (далі - ЄСПЛ), Ради Європи. Так, у Висновку № 11 (2008) Консультативної ради європейських суддів до уваги Комітету Міністрів Ради Європи щодо якості судових рішень зазначено: «на якість судових рішень можуть впливати занадто часті зміни в законодавстві, ... нечіткості в змісті законів, а також недоліки процедурних правил» (п. 11)¹. На жаль, вказані недоліки притаманні й нормам чинного Кримінального процесуального кодексу України 2012 року (далі - КПК України), які регулюють інститут судових рішень суду I інстанції. У зв'язку з викладеним, системний аналіз видів судових рішень відповідно до положень чинного КПК України 2012 року має як науковий, так і практичний інтерес. Крім того, тема даної роботи цілком відповідає напрямам Стратегії реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015-2020 роки, схваленої Указом Президента України від 20 травня 2015 року № 276/2015 (п. 4)².

Об'єктом дослідження є інститут судових рішень суду I інстанції, а також кримінально-процесуальні відносини, які виникають, змінюються та припиняються при прийнятті судових рішень судом I інстанції у кримінальному провадженні України.

Предметом дослідження є класифікація судових рішень суду I інстанції у кримінальному судочинстві України.

Мета і завдання дослідження. Метою роботи є перегляд та уточнення теоретичних положень щодо судових рішень суду I інстанції згідно з чинним

¹ Висновок № 11 (2008) Консультативної ради європейських суддів до уваги Комітету міністрів Ради Європи щодо якості судових рішень <http://zakon.rada.gov>(дата звернення: 11.11.2019).

² Стратегія реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015-2020 роки, затверджена Указом Президента України від 20.05.2015 р. <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/276/2015>(дата звернення: 21.11.2019).

КПК України 2012 р. Досягнення зазначеної мети зумовило необхідність постановки та вирішення таких основних **задач**: 1) визначити, які суди є судом I інстанції за чинним КПК України; 2) проаналізувати наукові **підходи (концепції) щодо визначення правової природи, поняття** судового рішення та надати визначення судового рішення суду I інстанції у кримінальному судочинстві згідно з чинним законодавством; 3) з'ясувати підстави класифікації судових рішень у кримінальному провадженні України; 4) надати характеристику судових рішень суду I інстанції за окремими класифікаційними підставами (зокрема, за складом суду, стадіями ухвалення, формою ухвалення та ін.).

Методологічну основу роботи складає система сучасних загальнонаукових і спеціальних методів пізнання правових явищ. Так, у роботі *історико-порівняльний метод* застосовувався при аналізі правової природи, поняття судових рішень суду I інстанції у кримінальному провадженні (Розділ I), підстав класифікації судових рішень у кримінальному судочинстві (Розділ II). *Системно-структурний метод* використовувався для дослідження підстав класифікації судових рішень суду I інстанції у кримінальному судочинстві (Розділ I), при характеристиці судових рішень суду I інстанції у кримінального провадження України за окремими класифікаційними підставами (Розділ II-IV). За допомогою *логіко-нормативного методу* ми спробували сформулювати пропозиції щодо вдосконалення кримінального процесуального законодавства України в аспекті досліджуваної теми.

Нормативна база дослідження охоплює чинне кримінальне процесуальне законодавство України.

Емпіричну базу дослідження становлять окремі судові рішення суду I інстанції, які внесено до Єдиного державного реєстру судових рішень (*далі - ЄДРСР*) .

Практична значущість даного дослідження полягає у тому, що автор може у подальшому використовувати результати даної роботи у навчальній діяльності, зокрема, при написанні наукових робіт.

РОЗДІЛ І. ПРАВОВА ПРИРОДА, ХАРАКТЕРНІ РИСИ (ОЗНАКИ) ТА ПОНЯТТЯ СУДОВОГО РІШЕННЯ СУДУ І ІНСТАНЦІЇ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ УКРАЇНИ

Перш ніж дослідити правову природу та поняття судового рішення суду І інстанції, вважаємо за необхідне звернути увагу на певні новели КПК України, які було внесено до п. 22 ч. 1 ст. 3 КПК, ч. 1 ст. 33 КПК, ч. 1 ст. 34 КПК, 34-1 КПК, у зв'язку з прийняттям Закону України № 2447-VIII від 07.06.2018 р. «Про Вищий антикорупційний суд», Закону України № 2509-VIII від 12.07.2018 «Про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» у зв'язку з прийняттям Закону України «Про Вищий антикорупційний суд» та стосуються визначення суду І інстанції.

За чинним КПК України судом І інстанції є місцевий загальний суд, а також Вищий антикорупційний суд у кримінальних провадженнях щодо злочинів, віднесених до його підсудності, а також апеляційний суд у випадку, передбаченому КПК (п. 22 ч. 1 ст. 3 КПК).

У ч. 1 ст. 33 КПК України закріплено, що кримінальне провадження у першій інстанції здійснюють місцеві загальні суди, а також Вищий антикорупційний суд. Отже, у ч. 1 ст. 33 КПК України не вказано, що апеляційний суд здійснює кримінальне провадження у першій інстанції. Разом із тим, у ч. 1 ст. 26 Закону України від 2 червня 2016 року № 1402-VIII «Про судоустрій і статус суддів», зазначено, що у випадках, визначених процесуальним законом, апеляційні суди діють як суди І інстанції. Крім того, у абзаці сьомому ч. 1 ст. 34 КПК України закріплено випадки, коли апеляційний суд є судом І інстанції: «у разі якщо обвинувачений чи потерпілий є або був суддею чи працівником апарату Вищого антикорупційного суду і кримінальне провадження належить до підсудності цього суду, таке кримінальне провадження у першій інстанції здійснює апеляційний суд, юрисдикція якого поширюється на місто Київ....».

Таким чином, можна дійти висновку, що положення ч. 1 ст. 33 КПК України є неузгодженою з положеннями п. 22 ч. 1 ст. 3 КПК та ч. 1 ст. 34 КПК України та ч. 1 ст. 26 Закону України від 2 червня 2016 року № 1402-VIII «Про судоустрій і статус суддів». ***Вважаємо за необхідне положення ч. 1 ст. 33 КПК України викласти у наступній редакції:***

«Кримінальне провадження у першій інстанції здійснюють місцеві загальні суди, Вищий антикорупційний суд, а також апеляційний суд у випадку, передбаченому абзацом сьомим ч. 1 ст. 34 КПК».

Постановка та дослідження питання про правову природу та поняття судового рішення суду I інстанції. У КПК України 2012 р. не закріплено дефініція терміну «судове рішення». У науці кримінального процесуального права питання щодо правової природи, поняття та характерних ознак судового рішення суду I інстанції є дискусійним, що і обумовлює необхідність подальшого дослідження даного питання та формулювання власної позиції.

Зазначимо, що за радянського часу та у пострадянський період суттєвий внесок у розробку загальнотеоретичних положень щодо правової природи, поняття та характерних ознак судових рішень суду I інстанції здійснили такі вчені, як М.І. Бажанов, Ю.М. Грошевий, П.А. Лупинська, Е.М. Коваленко та інші вчені. Після прийняття КПК України 2012 р. українськими вченими (Н.В. Глинською, Л.М. Гуртієвою, І.І. Когутичем, Х.Р. Тайлієвою, Ю.М. Харковцем та ін.) було продовжено дослідження даних питань згідно з чинним законодавства.

Аналіз юридичної літератури дозволяє стверджувати, що судові рішення можна розглядати як *інститут кримінального процесуального права*¹.

Заслуговує на підтримку позиція вчених (Л.Б. Алексєєвої,² Т.М. Барабаш³, А.Д. Бойкова¹, Ю.М. Грошевого², Л.М. Гуртієвої³, Т.В. Лукашкіної⁴,

¹ Харковець Ю.М. Інститут судових рішень в кримінальному процесі України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Київ, 2018. С.35.

² Курс советского уголовного процесса. Общая часть / Под ред. А.Д. Бойкова и И.И. Карпеца. М.: Юрид. лит., 1989. С.105-106.

³ Барабаш Т. М. Суд як суб'єкт правозастосування при ухваленні судових рішень у кримінальному провадженні. Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. № 2. 2013. С.84-88.

П.А. Лупинської⁵, П.С. Елькінд⁶ та ін та ін.) щодо необхідності розглядати норми та інститути кримінального процесуального права у зв'язку з певними нормами та інститутами кримінального права. Відповідно до даної позиції цілком доречно кримінальне провадження розглядати як правозастосовний процес⁷. Отже, судові рішення суду I інстанції цілком доречно визначати як *правозастосовний акт, а точніше, як вид правозастосовного акту*⁸

В юридичній літературі судові рішення іноді трактується як «правовий акт», «кримінально-процесуальний акт» (Г.В. Фазикош⁹ та ін.), «вид правозастосовного акту» (Л.М. Гуртієва, Т.В. Лукашкіна¹⁰), що є цілком логічно та доречно, а іноді – як «правовий документ» (І.І. Когутич, М.П. Курило та ін.)¹¹. Вважаємо, що термін «правовий документ» розкриває не сутність судового рішення, а форму його закріплення. На це звертається увага в юридичній літературі¹².

Визначення поняття судового рішення суду I інстанції. Як ми вже звертали увагу, у КПК України не закріплено дефініція терміну «судове рішення суду I інстанції», однак, однією з новел КПК України 2012 року є закріплення поняття процесуальних рішень. Так, у ч. 1 ст. 110 КПК України зазначено, що «процесуальними рішеннями є всі рішення органів досудового розслідування, прокурора, слідчого судді, суду». В юридичній літературі

¹ Курс советского уголовного процесса. Общая часть / Под ред. А.Д. Бойкова и И.И. Карпеца. М.: Юрид. лит., 1989. С.262.

² Грошевой Ю.М. Сущность судебных решений в советском уголовном процессе. Харьков: Вища школа, 1979. С.6.

³ Гуртієва Л.М. Правова природа та поняття судового рішення у кримінальному провадженні України. Правова держава. 2016. № 22. С.117.

⁴ Лукашкіна Т.В. Доказывание как этап правоприменительного процесса. Актуальні проблеми доказування у кримінальному провадженні: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції (27 листопада 20013 р., м.Одеса) / відповід. за випуск Ю.П. Аленін. Одеса: Юридична література, 2013. С.30-36.

⁵ Лупинская П.А. Решения в уголовном судопроизводстве. Их виды, содержание и форма. М.: Юрид.лит., 1976. С.16.

⁶ Элькинд П.С. Толкование и применение норм уголовно-процессуального права. М.: Юрид.лит. С.150.

⁷ Курс советского уголовного процесса. Общая часть / Под ред. А.Д. Бойкова и И.И. Карпеца. М.: Юрид. лит., 1989. С.465.

⁸ Гуртієва Л.М. Правова природа та поняття судового рішення у кримінальному провадженні України. Правова держава. 2016. № 22. С.117.

⁹ Фазикош Г.В. Сутність і юридична природа судового рішення в цивільному та кримінальному судочинстві. Науковий вісник Херсонського державного університету. Випуск 5 Том 3. 2015. С.80.

¹⁰ Гуртієва Л.М., Лукашкіна Т.В. Судові рішення у кримінальному провадженні України : навч.-метод. посібник. Одеса: Фенікс, 2017. С.18.

¹¹ Когутич І.І. Судові рішення в кримінальному провадженні: монографія. Тернопіль: Підручники і посібники, 2013. - С.23; Курило М.П. Судові рішення в різних галузях процесуального права: можливості уніфікації. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер. : Юриспруденція. 2013. № 6 Том. 2. С.61.

¹² Гуртієва Л.М. Правова природа та поняття судового рішення у кримінальному провадженні України. Правова держава. 2016. № 22. С.117.

звертається увага, що законодавче закріплення поняття процесуальних рішень має певні недоліки, оскільки: по-перше, не розкриває сутність процесуального рішення; по-друге, містить певну тавтологію: «процесуальні *рішення* є всі *рішення*....». Більш доцільно при визначенні поняття процесуального рішення застосувати інший синонім, зокрема, правозастосовний акт¹.

У науці кримінального процесуального права існують різні визначення поняття судового рішення, в залежності від того, які ознаки (характерні риси) вчені беруть за основу. Так, у дисертаційному дослідженні на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук «Судові рішення у кримінальному процесі» Х.Р. Тайлієва зазначає, що судові рішення у кримінальному провадженні – це акти правосуддя, акти застосування норм матеріального права в особливій процесуальній формі (встановленій кримінальним процесуальним законом), тобто оформлене відповідним чином правове владне рішення уповноваженого органу (суду), посадової особи (судді, слідчого судді) по суті кримінального провадження (наявності чи відсутності події кримінального правопорушення та вини особи у його вчиненні), а також щодо встановлення (зміни, скасування) прав і обов'язків (повноважень) персоніфікованих учасників кримінальних процесуальних відносин для вирішення окремих питань у сфері кримінального провадження².

Спираючись на наукові дослідження (М.І. Бажанова, Н.В. Глинської³, Ю.М. Грошевого⁴, О.В. Ігнатюка⁵, І.І. Когутича⁶, П.А. Лупинської⁷, Х.Р. Тайлієвої⁸, та ін.) Л.М. Гуртієва визначає судові рішення суду I інстанції

¹ Гуртієва Л.М. Правова природа та поняття судового рішення у кримінальному провадженні України. Правова держава. 2016. № 22. С.117.

² Тайлієва Х.Р. Судові рішення у кримінальному процесі. Дис...на здобуття наук. ступня канд. юрид. наук. за спеціальністю: 12.00.09. К.: НАВС. С.30.

³ Глинська Н.В. Концептуальні засади визначення та забезпечення стандартів доброякісності кримінальних процесуальних рішень: дис. ... д-ра юрид. наук. Харків, 2015. С.32;

⁴ Грошевой Ю.М. Сущность судебных решений в советском уголовном процессе. Харьков: Вища школа, 1979. С.6

⁵ Ігнатюк О.В. Судове провадження у першій інстанції в кримінальному процесі України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Ірпінь: НУДПСУ, 2014. С.14

⁶ Когутич І.І. Судові рішення в кримінальному провадженні: монографія. Тернопіль: Підручники і посібники, 2013. С.34-35;

⁷ Лупинская П.А. Судебные решения: содержание и форма. Рос. юстиция. 2001. № 11. С.57-60; Лупинская П.А. Решения в уголовном судопроизводстве. Их виды, содержание и форма. М.: Юрид.лит., 1976. С.18;

⁸ Тайлієва Х.Р. Судові рішення у кримінальному процесі. Дис...на здобуття наук. ступня канд. юрид. наук. за спеціальністю: 12.00.09. К.: НАВС. С.30.

як «вид правозастосовного акту (судового акту¹), який має державно-владний, владно-розпорядчий та загальнообов'язковий характер, прийнятий судом у межах своєї компетенції та визначеної законом підсудності, у встановленій законом формі, пов'язаний з вирішенням правових питань, що виникають у судовій діяльності, та містить владні приписи щодо вчинення певних правових дій чи настання певних правових наслідків, спрямований на вирішення завдань кримінального провадження»².

З даним визначення поняття судового рішення суду I інстанції ми цілком можемо погодитись, але вважаємо за необхідне у наведеному визначенні додати, що «судове рішення суду I інстанції - це вид правозастосовного акту місцевого загального суду, а також Вищого антикорупційного суду у кримінальних провадженнях щодо злочинів, віднесених до його підсудності, а також апеляційного суду у випадку, передбаченому абзацом 7 ч. 1 ст. 34 КПК....».

¹ Бажанов М.И. Законность и обоснованность основных судебных актов в советском уголовном судопроизводстве: дис. ... д-ра юрид. наук. Харьков, 1967. С.23

² Гуртієва Л.М. Види судових рішень суду першої інстанції у кримінальному провадженні України. Кримінальний процесуальний кодекс 2012 року: ідеологія та практика правозастосування: колективна монографія /За заг. ред. Ю.П. Аленіна; відпов. за вип. І.В. Гловюк. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2018. С. 890

РОЗДІЛ II. ХАРАКТЕРИСТИКА ПІДСТАВ КЛАСИФІКАЦІЇ СУДОВИХ РІШЕНЬ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

У ході судового провадження суд I інстанції приймає величезну кількість різноманітних судових рішень і кожне з них винятково індивідуальне, специфічне та має власне призначення. Водночас за об'єктивними ознаками будь-яке судове рішення суду I інстанції включається у певний клас судових рішень, тобто класифікується.

Вагомий внесок у розробку теоретичних положень щодо класифікації процесуальних рішень здійснила П.А. Лупинська. Вона класифікує процесуальні рішення за: 1) змістом; 2) функціональним призначенням; 3) суб'єктами, які уповноважені приймати процесуальні рішення; 4) часом прийняття процесуального рішення і тривалістю дії; 5) процесуальним порядком прийняття процесуального рішення і вимогами до їх форми; 6) юридичною чинністю (юридичною силою); 7) підставами та умовами ухвалення рішення¹. При цьому авторка звертає увагу, що «кожне рішення характеризується кількома класифікаційними ознаками»², що дозволяє зробити їх перегрупування і на цій підставі виділити нові класи вказаних рішень. На розроблених П.А. Лупинською критеріях ґрунтуються і класифікації процесуальних рішень, що запропоновані іншими вченими (Н.В. Глинською, Х.Р. Тайлієвою та ін.). Попри наявність ряду базових досліджень з проблематики класифікації судових рішень, ці питання привертають увагу й сучасних науковців в межах різнопланових досліджень. Причому вчені здійснюють класифікацію процесуальних рішень як за ustalеними критеріями, так і пропонують нові критерії для групування процесуальних рішень. До таких наукових пошуків спонукає суттєве оновлення кримінального процесуального законодавства, поява нових інститутів кримінального процесуального права (зокрема, запровадження заочного провадження, інституту угод тощо). В сучасній процесуальній літературі чимало уваги приділяється класифікації

¹ Лупинская П.А. Решения в уголовном судопроизводстве. Их виды, содержание и форма. М.: Юрид.лит., 1976. С.26-33.

² Лупинская П.А. Решения в уголовном судопроизводстве. Их виды, содержание и форма. М.: Юрид.лит., 1976. С.26.

судових рішень залежно від характеру судових процедур, під час яких вони ухвалюються; від участі сторін (процесуальних рішень, що ухвалюються у звичайному та заочному порядку) тощо¹.

Так, беручи до уваги специфіку практичної спрямованості класифікації процесуальних рішень, у межах дослідження концептуальних основ формування стандартів доброякісності кримінального процесуального рішення Н.В. Глинська вважає за необхідне проводити класифікацію за такими критеріями: **а)** за складністю процедури ухвалення процесуального рішення; **б)** за ініціативою в ухваленні кримінального процесуального рішення, **в)** за характером дискреційної складової, реалізованої при ухваленні кримінального процесуального рішення та ін. Як зазначає Н.В. Глинська, застосування цих критеріїв для класифікації процесуальних рішень дозволить розглянути існуючу систему процесуальних рішень під новим кутом зору, виявити особливості індивідуалізації тих чи інших стандартів щодо окремих різновидів кримінальних процесуальних рішень з урахуванням специфіки їхньої природи та функціонального призначення².

В юридичній літературі зазначається, що **за змістом** судові рішення можна розподілити на: *основні рішення* (це акти, які виражають кінцеві дії суду, мають підсумкову оцінку обставинам провадження та владний припис відносно провадження. Як приклад можна навести вирок (ст. 373 КПК, п. 22 ч. 1 ст. 3 КПК), ухвалу про застосування примусових заходів медичного характеру або відмову в їх застосуванні (ст. 513 КПК), ухвалу про застосування примусових заходів виховного характеру або відмову в їх застосуванні (ст. 501 КПК), ухвалу про закриття кримінального провадження (ч. 7 ст. 284 КПК, п. 22 ч. 1 ст. 3 КПК); *додаткові судові рішення* (характеризуються тим, що не містять в собі кінцевої оцінки обставин справи та не вирішують справу по суті. До них можна віднести ухвалу про призначення експертизи (ст. 332 КПК), ухвалу про

¹ Глинська Н.В. Класифікація кримінальних процесуальних рішень та її значення для визначення специфіки стандартів їх доброякісності. Питання боротьби зі злочинністю. Випуск 27. 2014. С.142-155; Глинська Н.В. Концептуальні засади визначення та забезпечення стандартів доброякісності кримінальних процесуальних рішень: дис. ... д-ра юрид наук. Харків, 2015. С.34.

² Там само.

застосування запобіжного заходу (ст. 331 КПК) та ін. Тобто можна сказати, що допоміжні рішення певним чином «допомагають» суду вирішити справу по суті).

Х.Р. Тайлієва зазначає, *за процесуальною формою* усі судові рішення судові рішення можна розподілити на¹: *письмові рішення* - це рішення, що відповідно до КПК України ухвалюється виключно у письмовій формі і у виді окремого документа; *альтернативні рішення* - це усі інші рішення, окрім тих, що відповідно до закону ухвалюються виключно у нарадчій кімнаті, які за розсудом суду можуть ухвалюватися як усно в залі судового засідання, так і у нарадчій кімнаті та письмово оформлюватись у вигляді окремого документа. Переважно йдеться про ухвали стосовно видалення обвинуваченого чи іншої особи із зали засідання за порушення порядку судового засідання або непокори розпорядженням головуєчого (ст. 330 КПК України); залучення захисника для здійснення захисту за призначенням (ч. 2 ст. 49 КПК України); прийняття відмови захисника від виконання своїх обов'язків чи відхилення її (ч. 4 ст. 47 КПК України); допуску у кримінальне провадження законного представника потерпілого і цивільного відповідача (статті 59, 64 КПК України); здійснення кримінального провадження у закритому судовому засіданні (ч. 2 ст. 27 КПК України) тощо. Ухвали, постановлені без виходу до нарадчої кімнати, заносяться секретарем судового засідання в журнал судового засідання (п. 5 ч. 1 ст. 108 КПК)².

За характером питань, що вирішуються, усі судові рішення можна поділити на такі групи: *рішення пізнавального характеру* (ухвалення цих рішень обумовлене необхідністю забезпечення повного та неупередженого дослідження фактичних обставин, встановлення достовірності тих чи інших відомостей про факти, достатності підстав для підтвердження позиції обвинувачення або захисту у питанні, що розглядається судом. До них

¹ Тайлієва Х.Р. Судові рішення у кримінальному процесі. Дис...на здобуття наук. ступня канд. юрид. наук. за спеціальністю: 12.00.09. К.: НАВС. С.56.

² Тайлієва Х.Р. Судові рішення у кримінальному процесі. Дис...на здобуття наук. ступня канд. юрид. наук. за спеціальністю: 12.00.09. К.: НАВС. С.56.

належать, зокрема належать ухвала про: проведення експертизи (ст. 332 КПК); судові доручення про проведення слідчих (розшукових) дій (ч. 3 та ч. 5 ст. 333 КПК) та ін.); *рішення пізнавально-розпорядчого характеру*¹ (призначенням цих рішень є спрямування перебігу судового провадження, забезпечення прав і законних інтересів учасників кримінального провадження. До таких рішень можуть бути віднесені, зокрема, рішення про призначення судового засідання; рішення про повернення обвинувального акту прокурору; рішення про відкладення судового розгляду, рішення про проведення заочного кримінального провадження та ін.); *рішення організаційно-розпорядчого характеру* (такі рішення ухвалюються з метою забезпечення належного перебігу кримінального провадження, забезпечення прав і законних інтересів учасників кримінального провадження. Наприклад, рішення про видалення свідків із залу суду; рішення про дозвіл на постановку запитань допитуваній у суді особі тощо); *рішення по суті кримінального провадження* (ці рішення містять у собі висновки суду з питань, що становлять суть кримінального провадження. До них належать: рішення про закриття кримінального провадження; вирок; рішення про застосування примусових заходів виховного або медичного характеру чи про відмову в їх застосуванні). **За суб'єктним складом суду** рішення розділено на: 1) рішення, які ухвалюються судом одноособово; 2) рішення, які ухвалені в колегіальному складі².

Далі вважаємо за необхідне дослідити характеристику судових рішень суду I інстанції за окремими класифікаційними підставами (критеріями).

¹ Тайлієва Х.Р. Судові рішення у кримінальному процесі. Дис...на здобуття наук. ступня канд.. юрид. наук. за спеціальністю: 12.00.09. К.: НАВС. С.56.

² З нашої точки зору дану групу судових рішень краще назвати, як рішення, які спрямовують перебіг судового провадження. Наявність у даних рішень пізнавального характеру, з нашої точки зору, відсутнє.

² Тайлієва Х.Р. Судові рішення у кримінальному процесі: автореф. дис. ... канд.. юрид. наук. Київ, Національна академія внутрішніх справ, 2016. – С.9-10.

РОЗДІЛ III. ХАРАКТЕРИСТИКА ВИДІВ СУДОВИХ РІШЕНЬ СУДУ I ІНСТАНЦІЇ ЗА СКЛАДОМ СУДУ ТА СТАДІЯМИ УХВАЛЕННЯ

Перш за все зазначимо, що ухвалення судового рішення незаконним складом суду є істотними порушеннями вимог кримінального процесуального закону (п. 2 ч. 2 ст. 412 КПК) та підставою для скасування судом апеляційної інстанції (п. 3 ч. 1 ст. 409 КПК). Н.П. Сиза визначає, що законним є склад суду, який сформований згідно з вимогами кримінального процесуального закону щодо кількості суддів, з додержанням процедури визначення судді (колегії суддів) для конкретного судового провадження, з урахуванням відповідності суддів їх статусу і спеціальним указівкам закону щодо якостей судді, а також за відсутності обставин, що виключають участь судді в кримінальному провадженні чи порушують правила недопустимості повторної участі судді в кримінальному провадженні й незмінності складу суду¹. З вказаним визначенням поняття законного складу суду ми цілком можемо погодитись.

У кримінальному провадженні України суд I інстанції приймає судові рішення як одноособово, так і колегіально. Склад суду I інстанції врегульовано частинами 1-3 п. 1 ч. 12 ст. 31 КПК, ч. 1 ст. 512 КПК України. Суддя чи склад колегії суддів для розгляду конкретного кримінального провадження визначається у порядку передбаченому ч. 3 ст. 35 КПК України (ч. 11 ст. 31 КПК). Отже, за складом суду I інстанції судові рішення можна класифікувати на: **1) рішення, які суд приймає одноособово та 2) рішення, які суд приймає колегіально.**

1) За ст. 31 КПК України кримінальне провадження в суді I інстанції здійснюється суддею одноособово, крім випадків, передбачених частинами 2, 3 та 12 ст. 31 КПК.

¹ Сиза Н.П. Законний склад суду в кримінальному провадженні. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Юридичні науки. Випуск 6-1. Том 4. 2014. С.124. http://www.lj.kherson.ua/2014/pravo06/part_4/26.pdf; Сиза Н.П. Склад суду у кримінальному провадженні в Україні. Вісник Київського національного університету ім. Т.Г. Шевченко. Юридичні науки. 2012. С.59.

Що стосується *судді суду I інстанції*, який самостійного приймає судові рішення, то в юридичній літературі звертається увагу на наступне. У випадках, коли суддя здійснює судове провадження по I інстанції одноособово (ч. 1 ст. 31 КПК, ч. 1 ст. 512 КПК), то він приймає судові рішення як орган державної влади, тобто як суд. У ч. 2 ст. 15 Закону України від 2 червня 2016 року № 1402 - VIII «Про судоустрій і статус суддів» також зазначено, що «суддя, який розглядає справу одноособово, діє як суд». Проте, у деяких випадках, зокрема при вирішенні питання про відвід слідчому судді або судді, який здійснює судове провадження одноособово, судові рішення приймає суддя цього ж суду (ч. 1 ст. 81 КПК), який здійснює свої повноваження як посадова особа¹.

Системний аналіз норм КПК України дозволяє дійти висновку, **що суд I інстанції ухвалює судові рішення одноособово у судовому провадженні щодо: а) проступків²; б) злочинів, за вчинення яких передбачено покарання у виді позбавлення волі на строк до десяти років (десять років включно) (ч. 1 ст. 31 КПК); б) розгляду клопотання про застосування примусових заходів медичного характеру (ч. 1 ст. 512 КПК).**

Звернемо увагу, що за ч. 1 ст. 512 КПК України судовий розгляд здійснюється одноособово суддею. Це загальне правило. Однак, у ч. 3 ст. 512 КПК, зазначено, що «У разі об'єднання в одне провадження кримінального провадження, яке здійснюється у загальному порядку, передбаченому КПК, та кримінального провадження щодо застосування примусових заходів медичного характеру вони розглядаються в судовому засіданні в одному кримінальному провадженні з додержанням вимог КПК». Отже, у судовій практиці цілком можливі ситуації, коли склад суду, який розглядає клопотання про застосування примусових заходів медичного характеру, буде колегіальний. У тому разі, зокрема, у випадках, зазначених у ч. 2 та 3 ст. 31 КПК, п. 1 ч. 12 ст. 31, абз. 7 ч.

¹ Гуртієва Л.М. Правова природа та поняття судового рішення у кримінальному провадженні України. Правова держава. 2016. № 22. С.118.

² Звернемо увагу, що Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень» від 22 листопада 2018 року (дата звернення: 15.11.2019) ще не набув чинності.

1 ст. 34 КПК. Або, коли судове провадження здійснювалось колегіально, а в ході судового провадження було встановлено підстави для зміни порядку судового розгляду у зв'язку наявністю підстав для здійснення судового провадження щодо застосування примусових заходів виховного характеру та виділити його неможливо.

2) Суд I інстанції ухвалює судові рішення **колегіально** у судовому провадженні у наступних випадках.

А. Щодо злочинів, за вчинення яких передбачено покарання у виді позбавлення волі на строк більше десяти років, у тому разі, довічне позбавлення волі (ч. 2 та ч. 3 ст. 31 КПК). Кримінальне провадження в суді I інстанції щодо злочинів, за вчинення яких передбачено довічне позбавлення волі, здійснюється колегіально судом у складі трьох суддів, а за клопотанням обвинуваченого - судом присяжних у складі двох суддів та трьох присяжних. Кримінальне провадження стосовно кількох обвинувачених розглядається судом присяжних стосовно всіх обвинувачених, якщо хоча б один з них заявив клопотання про такий розгляд (ч. 3 ст. 31 КПК).

Що стосується *суду присяжних* як суб'єкта, уповноваженого приймати судові рішення, то звернемо увагу на наступне. Застосовуючи термін «суд присяжних», законодавець має на увазі «двох суддів та трьох присяжних» (ч. 3 ст. 31 КПК), тобто *присяжні приймають рішення не самостійно, а у складі суду*. Так, відповідно до національного кримінального процесуального законодавства «усі питання, пов'язані з судовим розглядом, **крім питання, передбаченого ч. 3 ст. 331 КПК, судді і присяжні вирішують спільно**» (ч. 3 ст. 383 КПК). При ухваленні судового рішення, у випадку, коли серед більшості складу суду, яка ухвалила рішення, відсутні судді головуючий зобов'язаний надати допомогу присяжним у складенні судового рішення» (ч. 5 ст. 391 КПК). У даному випадку питання, передбачені статтею 368 КПК України присяжні

вирішують самотійно, але користуються повноваженнями суду, тобто рішення приймають як орган державної влади¹.

Б. Згідно з п. 1 ч. 12 ст. 31 КПК України кримінальне провадження у Вищому антикорупційному суді здійснюється в суді I інстанції - колегіально судом у складі трьох суддів, хоча б один з яких має стаж роботи на посаді судді не менше п'яти років, крім випадків, коли жодний такий суддя у цьому суді не може брати участь у розгляді справи з передбачених законом підстав.

В. У абз. 7 ч. 1 ст. 34 КПК України закріплено ситуацію, коли апеляційний суд здійснює судове провадження як суд I інстанції. У даному випадку склад суду буде колегіальний.

У деяких випадках КПК встановлює *додаткові вимоги до суддів* суду I інстанції для здійснення судового провадження: наявність певного стажу роботи на посаді судді (п. 1 ч. 12 ст. 31 КПК, ч. 14 ст. 31 КПК), наявність у судді (суддів) допуску до державної таємниці (ст. 517 КПК)

Аналізуючи судові рішення суду I інстанції **за стадією кримінального провадження їх ухвалення**, звернемо увагу на наступне. Згідно з п. 24 ч. 1 ст. 3 КПК України судове провадження - кримінальне провадження у суді I інстанції, яке включає підготовче судове провадження, судовий розгляд і ухвалення та проголошення судового рішення, провадження з перегляду судових рішень в апеляційному, касаційному порядку, а також за нововиявленими або виключними обставинами. У п. 24 ч. 1 ст. 3 КПК виконання судового рішення не включено до системи судового провадження. Разом із тим, даний етап кримінального провадження врегульовано у Розділі 8 КПК та є як самотійною стадією кримінального судочинства (оскільки має ознаки стадії), так і видом судового провадження, який характеризується певними особливостями (ознаками) кримінальної процесуальної форми². На даній стадії кримінального

¹ Гуртієва Л.М. Правова природа та поняття судового рішення у кримінальному провадженні України. Правова держава. 2016. № 22. С.118-119.

² Мілевський О.П. Ознаки системності і структурованості судового провадження в кримінальному процесі України. Науковий вісник Національного університету ДПС України (економіка, право). 2014. № 2 (65). - С.225; Трофименко В.М. Теоретичні та правові основи диференціації процесуальної форми у кримінальному судочинстві : монографія. Х.; ТОВ «Оберіг», 2016. С.24-26

провадження суд I інстанції ухвалює певні судові рішення. Зокрема, за результатами вирішення судом питань, пов'язаних із виконанням вироку (наприклад, постановити ухвалу про : відстрочку виконання вироку (п. 1 ч. 1 ст. 537 КПК), умовно-дострокове звільнення від відбування покарання (п. 2 ч. 1 ст. 537 КПК), зміну невідбутної частини покарання більш м'яким (п. 3 ч. 1 ст. 537 КПК) та ін. Процесуальний порядок вирішення судом питань, пов'язаних із виконанням вироку закріплено у ст. 539 КПК України.

Х.Р. Тайлієва зазначає, що за етапами кримінального провадження рішення суду I інстанції слід розділити на: 1) ті, що ухвалюються під час підготовчого провадження; 2) ті, що ухвалюються в межах судового розгляду; 3) ті, що ухвалюються на стадії виконання судових рішень.¹ Проте, з нашої точки зору, така позиція не у повній мірі відповідає положенням чинного КПК України. Системний аналіз юридичної літератури та норм чинного КПК України дозволяє стверджувати, що суд I інстанції уповноважено приймати судові рішення **на стадіях: підготовчого провадження, судового розгляду, перегляду судових рішень в апеляційному порядку** (у випадках, зазначених у ч. 3 ст. 400 КПК)², виконання судового рішення, перегляду судових рішень за нововиявленими (ч. 2 ст. 459 КПК, ч. 4 ст. 33 КПК) або виключними обставинами, з підстав, визначених пунктами 1, 3 ч. 3 ст. 459 КПК України (ч. 5 ст. 33 УПК), якщо суд I інстанції першим допустив помилку внаслідок незнання про існування таких обставин (тобто ухвалив судові рішення без врахування таких обставин). Виключення з даного положення становить випадок встановлення міжнародною судовою установою, юрисдикція якої визнана Україною, порушення Україною міжнародних зобов'язань³.

Звернемо увагу, що в юридичній літературі, зазвичай, досліджується проблематика судових рішень суду I інстанції, ухвалених на стадіях

¹ Тайлієва Х.Р. Судові рішення у кримінальному процесі: дис. ... канд. юрид. наук. К.: НАВС. 2016. С.85

² Гуртієва Л.М. До питання про суб'єктів, які ухвалюють судові рішення на стадії перегляду судових рішень в апеляційному порядку. Правове життя сучасної України: у 2 т.: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 17 трав. 2019 р.). Відп. ред. Г.О. Ульянова. Одеса: Видавничий дім «Гельветика». 2019. Т. 2. С.303-304

³ Гуртієва Л.М. Види судових рішень суду першої інстанції у кримінальному провадженні України. Кримінальний процесуальний кодекс 2012 року: ідеологія та практика правозастосування: колективна монографія /За заг. ред. Ю.П. Аленіна; відпов. за вип. І.В. Гловюк. - Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2018. С. 891.

підготовчого провадження та судового розгляду¹, Проте, як ми вже звертали увагу, суд I інстанції може приймати судові рішення також на інших стадіях кримінального провадження. Так, на стадії перегляду судових рішень в апеляційному порядку суд I інстанції приймає рішення *про поновлення (або про відмову у поновлені) строку апеляційного оскарження вироку, ухваленого за результатами спеціального судового провадження (in absentia)*. Згідно з ч. 3 ст. 400 КПК якщо апеляційну скаргу подано обвинуваченим, щодо якого судом ухвалено вирок за результатами спеціального судового провадження, суд поновлює строк за умови надання обвинуваченим підтвердження наявності поважних причин, передбачених статтею 138 КПК, та надсилає апеляційну скаргу разом із матеріалами кримінального провадження до суду апеляційної інстанції з дотриманням правил, передбачених статтею 399 КПК. Уявляється, що у вказаному випадку суд I інстанції повинен також вирішити питання щодо застосування заходу забезпечення кримінального провадження (у тому разі запобіжного заходу), якщо є на це підстави.

Окрім цього варто звернути увагу на ст. 392 КПК України, яка зазначає, що в апеляційному порядку можуть бути оскаржені судові рішення, які були ухвалені судами I інстанції і не набрали законної сили, а також ухвали слідчого судді у випадках, передбачених КПК України. Тобто, за загальним правилом ч.2 ст. 392 КПК України, ухвали, постановлені під час судового провадження в суді I інстанції до ухвалення судових рішень по суті окремому оскарженню не підлягають. Разом із тим, відповідно до Рішення Конституційного суду **№ 4-р/2019 від 13.06.2019** апеляційному оскарженню підлягає ухвала суду про продовження строку тримання під вартою, постановленої під час судового провадження в суді I інстанції до ухвалення судового рішення по суті.

За наслідками кримінального провадження за нововиявленими або виключними обставинами суд має право скасувати вирок і ухвалити новий вирок. При ухваленні нового судового рішення суд користується

¹ Ігнатюк О.В. Судове провадження у першій інстанції в кримінальному процесі України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. НУДПСУ. Ірпінь. 2014. С.19; Тайлієва Х.Р. Судові рішення у кримінальному процесі: автореферат дис.... канд. юрид. наук: спец. 12.00.09 . НАВС. Київ. 2016. С.59. та ін.

повноваженнями суду відповідної інстанції (ч. 1 ст. 467 КПК). Отже, на стадії перегляду судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами суд I інстанції може ухвалити як обвинувальний, так і виправдувальний вирок, якщо суд даної інстанції першим допустив помилку внаслідок незнання про існування таких обставин.

РОЗДІЛ IV. ХАРАКТЕРИСТИКА ВИДІВ СУДОВИХ РІШЕНЬ СУДУ I ІНСТАНЦІЇ ЗА ФОРМОЮ ЇХ УХВАЛЕННЯ

Однією з ознак судового рішення є те, що воно має бути прийнято у встановленій законом формі. В юридичній літературі (Н.В. Глинська та ін.) зазначається, що у визначення форми процесуального рішення слід включати, з одного боку, спосіб його словесно-документального вияву (зовнішня форма), а з іншого, - структурні частини документа (внутрішня форма).¹ З аналізу ч. 2 ст. 110 КПК та ч. 1 та ч. 2 ст. 369 КПК України випливає, що суд I інстанції приймає судові рішення лише у формі **вироку** (ч. 1 ст. 369 КПК) та **ухвали** (ч. 2 ст. 369 КПК) ухвали.

В юридичній літературі деякі вчені (Л.Н. Гуртієва², Т.В. Лукашкіна³, Н.П. Сиза⁴ та ін.) обґрунтовують позицію, що суд I інстанції також приймає судові рішення в інших формах: **подання** (ч. 2 ст. 34 КПК), **наказу** або **письмового розпорядження** (ч. 4 ст. 517 КПК), **доручення** (ч. 1 ст. 548 КПК, ст. 552 КПК), **клопотання** (ч. 1 ст. 548 КПК, ст. 575 КПК, ст. 600 КПК), **окремої ухвали** (ст. 378 КПК). Вказані види судових рішень не зазначено у ч. 2 ст. 110 КПК та ст. 369 КПК України, але є видами судових рішень, прийняття яких пов'язано з вирішенням процесуальних питань локального характеру у конкретному кримінальному провадженні. З даною точкою зору ми цілком можемо погодитись, оскільки вказаним видам судових рішень притаманні ознаки судових рішень. Далі проаналізуємо вказану позицію.

Питання, чи є **подання про визначення підсудності** видом судового рішення, є дискусійним в юридичній літературі. Одні вчені (Л.М. Гуртієва, Т.В. Лукашкіна⁵, Н.П. Сиза¹) вважають, що подання суду про направлення за

¹ Глинська Н.В. Концептуальні засади визначення та забезпечення стандартів доброякісності кримінальних процесуальних рішень: дис. ... д-ра юрид. наук. Харків, 2015. С.55, 197.

² Гуртієва Л.М. Види судових рішень суду першої інстанції у кримінальному провадженні України. Кримінальний процесуальний кодекс 2012 року: ідеологія та практика правозастосування: колективна монографія /За заг. ред. Ю.П. Алєніна; відпов. за вип. І.В. Гловюк. - Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2018. С. 891.

³ Гуртієва Л.М., Лукашкіна Т.В. Судові рішення у кримінальному провадженні України» : навч.-метод. посібник. – Одеса: Фенікс, 2017. С.21.

⁴ Сиза Н.П. Підстави та порядок направлення кримінального провадження з одного суду до іншого. Часопис цивільного і кримінального судочинства. 2013. № 1 (10). С.126-133.

⁵ Гуртієва Л.М., Лукашкіна Т.В. Судові рішення у кримінальному провадженні України» : навч.-метод. посібник. – Одеса: Фенікс, 2017. С.21.

підсудністю є видом судового рішення. Інші вчені (Ю.М. Харковець та ін.) займають протилежну позицію та не відносять подання про направлення за підсудністю до виду судових рішень². На законодавчому рівні мова про подання йдеться у ст. 34 КПК України.

Вважаємо, що подання суду про визначення підсудності цілком можна розглядати як вид судового рішення, оскільки воно має ознаки, які притаманні судовому рішенню, зокрема: 1) є правозастосовним актом; 2) приймається уповноваженим суб'єктом кримінального провадження, який реалізує свої владні повноваження в межах своєї компетенції (тобто приймається судом при здійсненні судової діяльності; 3) є юридичним фактом, який породжує та змінює кримінально-процесуальні відносини, які пов'язані з рухом кримінального провадження та ін.³. Деякі вчені (Н.П. Сиза) звертають увагу, що КПК України 2012 року, запроваджуючи новий процесуальний акт суду — подання, не визначає його процесуальну форму⁴. Це обумовлює необхідність подальшого вдосконалення національного кримінального процесуального законодавства. Вважаємо, що за змістом та структурою форма подання повинна відповідати вимогам, які закріплено до змісту ухвал у ст. 372 КПК України.

В аспекті подальшого дослідження даного питання звернемо увагу на окремі проблемні ситуації практичного характеру.

По-перше, судові рішення у формі подання суд I інстанції може прийняти у разі необхідності вирішення питання про підсудність (п. 4 ч. 3 ст. 314 КПК). Однак, у п. 4 ч. 3 ст. 314 КПК України не зазначено, у якій формі суд приймає дане рішення. У судовій практиці деякі суди оформлюють даний вид судового

¹ Сиза Н.П. Підстави та порядок направлення кримінального провадження з одного суду до іншого. Часопис цивільного і кримінального судочинства. 2013. № 1 (10). С.126-133.

² Харковець Ю.М. Інститут судових рішень в кримінальному процесі України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Київ, 2018. С.99-100.

³ Гуртієва Л.М. Аналіз положень ч. 2 ст. 110 КПК України щодо видів судових рішень. Правова держава. 2016. № 23. С.126-127.

⁴ Сиза Н.П. Підстави та порядок направлення кримінального провадження з одного суду до іншого. Часопис цивільного і кримінального судочинства. 2013. № 1 (10). С.130.

рішення не поданням, а ухвалою¹. Проте, така практика не відповідає положенням ст. 34 КПК України 2012 року.

По-друге, у п. 4 ч. 3 ст. 314 КПК України закріплено, що до відповідного суду для визначення підсудності суд має право направити обвинувальний акт, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру. Заслуговує на підтримку думка вчених (Л.М. Гуртієвої, Т.В. Лукашкіної та ін.), що направити з поданням для визначення підсудності суд може *ще й клопотання про звільнення особи від кримінальної відповідальності*,² оскільки порушення правил підсудності є істотним порушенням вимог кримінального процесуального закону (п. 6 ч. 2 ст. 412 КПК) та підставою для скасування судового рішення судом апеляційної інстанції (п. 3 ч. 1 ст. 409 КПК). У зв'язку з цим, уявляється доцільним положення п. 4 ч. 3 ст. 314 КПК України викласти у наступній редакції: «... направити обвинувальний акт, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, *клопотання про звільнення особи від кримінальної відповідальності* до відповідного суду з поданням для визначення підсудності у випадку встановлення непідсудності кримінального провадження».

По-третє, судові рішення у формі подання про визначення підсудності суд I інстанції може прийняти на стадії підготовчого провадження, що впливатиме з п. 4 ч. 3 ст. 314 КПК, ч. 2 ст. 34 КПК України. На стадії судового розгляду також може виникнути необхідність прийняття даного рішення у разі неможливості здійснювати відповідним судом правосуддя (зокрема, ліквідовано суд або з визначених законом підстав припинено роботу суду, який здійснював судові провадження (п. 4 ч. 1 ст. 34 КПК); надзвичайні ситуації техногенного або природного характеру, епідемії, епізоотії, режим воєнного, надзвичайного стану, проведення антитерористичної операції та ін. (ч. 1 ст. 34

¹ Ухвала Голосіївського районного суду м. Київ від 21.07.2014 року справа № 752/9834/14-к провадження № 1-кп/752/435/14. <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/> та ін(дата звернення: 21.11.2019).

² Кримінальний процесуальний кодекс: Науково-практичний коментар / Відп. ред.: С.В. Ківалов, С.М. Міщенко, В.Ю. Захарченко. Х.: Одісей, 2013. С.606; Гуртієва Л.М. Види судових рішень суду першої інстанції у кримінальному провадженні України. Кримінальний процесуальний кодекс 2012 року: ідеологія та практика правозастосування: колективна монографія /За заг. ред. Ю.П. Аленіна; відпов. за вип. І.В. Гловюк. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2018. С. 901-902.

КПК)). Однак, ані у главі 29 КПК України («Судові рішення»), ані у главі 28 КПК України («Судовий розгляд») не закріплено такого виду судового рішення як подання та порядку його ухвалення¹.

Отже, існує необхідність узгодження положень ч. 2 ст. 110 КПК, ст. 369 КПК та ч. 1, ч. 2 ст. 34 КПК України та врегулювання порядку прийняття судового рішення у формі подання про визначення підсудності на стадії судового розгляду. Вирішення зазначених проблемних ситуацій сприятиме забезпеченню ухвалення законного підсумкового рішення суду. На жаль, у судовій практиці є випадки скасування судом апеляційної інстанції вироку або ухвали суду I інстанції через порушення правил підсудності, на що звертає увагу Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ².

У кримінальному провадженні, яке містить відомості, що становлять державну таємницю, судові рішення може бути прийнято у **формі наказу або письмового розпорядження**. Так, у ч. 4 ст. 517 КПК України закріплено, що «...рішення про надання доступу до конкретної таємної інформації та її матеріальних носіїв приймаються у формі наказу або письмового розпорядження керівником органу досудового розслідування, прокурором, судом». Під час судового провадження доступ до матеріалів, які містять відомості, що становлять державну таємницю, суд надає захисникам та законним представникам обвинуваченого, потерпілому та його представникам, перекладачу, експерту, спеціалісту, секретарю судового засідання, судовому розпоряднику, яким надано допуск до державної таємниці та які потребують його під час здійснення своїх прав і обов'язків, передбачених КПК, виходячи з обставин, встановлених під час кримінального провадження (ч. 4 ст. 517 КПК).

¹ Гуртієва Л.М. Види судових рішень суду першої інстанції у кримінальному провадженні України. Кримінальний процесуальний кодекс 2012 року: ідеологія та практика правозастосування: колективна монографія /За заг. ред. Ю.П. Аленіна; відпов. за вип. І.В. Гловюк. - Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2018. С.902.

² Узагальнення ВССУ з розгляду цивільних і кримінальних справ «Про практику здійснення апеляційним судом процесуального повноваження щодо призначення нового розгляду в суді першої інстанції» від 01.01.2017 р. : <http://www.sc.gov.ua>(дата звернення: 18.11.2019).

Рішення суду про надання доступу до конкретної таємної інформації та її матеріальних носіїв є видом судового рішення, оскільки: 1) є правозастосовним актом (зокрема, актом застосування норм кримінального процесуального права (ст. 517 КПК та ін.)); 2) приймається уповноваженим суб'єктом кримінального провадження, який реалізує свої повноваження в межах визначеної законом компетенції (судом); 3) містить відповіді на правові питання, які виникають у конкретному кримінальному провадженні (зокрема, щодо необхідності забезпечення реалізації процесуальних прав учасників кримінального провадження, яких зазначено у ч. 4 ст. 517 КПК України); 4) має обов'язковий характер та ін¹.

Разом із тим, у КПК України не закріплено вимоги до змісту наказу або письмового розпорядження суду. Наказ або письмове розпорядження суду як вид судового рішення не зазначено у ч. 2 ст. 110 КПК та у ст. 369 КПК України, але закріплено у ч. 4 ст. 517 КПК України. У Висновку № 11 (2008) Консультативної ради європейських суддів до уваги Комітету Міністрів Ради Європи щодо якості судових рішень вказано, що «*накази*, винесені судом у складі колегії суддів або суддею одноособово» входять до поняття терміну «судове рішення» (п. 9 Вступу)². Зазначимо, що у адміністративному судочинстві рішення про надання доступу до матеріалів адміністративної справи, які містять державну таємницю, суд приймає у формі ухвали.³ Вбачається, що такий підхід цілком може бути застосовано законодавцем і у кримінальному провадженні. Отже, з метою узгодженості положень ч. 2 ст. 110 КПК, ч. 2 ст. 369 КПК України та ч. 4 ст. 517 КПК України деякі науковці

¹ Гуртієва Л.М. Види судових рішень суду першої інстанції у кримінальному провадженні України. Кримінальний процесуальний кодекс 2012 року: ідеологія та практика правозастосування: колективна монографія /За заг. ред. Ю.П. Алєніна; відпов. за вип. І.В. Гловюк. - Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2018. С. 905.

² Висновок № 11 (2008) Консультативної ради європейських суддів до уваги Комітету міністрів Ради Європи щодо якості судових рішень [http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/\(documents\)](http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/(documents)) (дата звернення: 11.11.2019).

³ Постанова Пленуму Вищого Адміністративного Суду України від 13.03.2017 р. № 4 «Про Довідку щодо допуску і доступу представника позивача до матеріалів адміністративної справи, які містять державну таємницю» ; ДОВІДКА щодо допуску і доступу представника позивача до матеріалів адміністративної справи, які містять державну таємницю. : <http://zakon.rada.gov.ua>(дата звернення: 20.11.2019).

(Л.М. Гуртієва)¹ вважають доцільним закріпити у ч. 4 ст. 517 КПК України, що «рішення про надання доступу до конкретної таємної інформації та її матеріальних носіїв приймає керівник органу досудового розслідування, прокурор у формі постанови, а суд - у формі ухвали». Дана пропозиція відповідає ч. 2 ст. 369 КПК України та ідеї уніфікації судових рішень, яка висловлена в юридичній літературі².

У судовому провадженні може виникнути ситуація необхідності прийняття судом I інстанції процесуальних рішень, *які пов'язано із міжнародним співробітництвом*. У разі необхідності, суд, який здійснює кримінальне провадження, складає письмовий запит про міжнародне співробітництво **у формі доручення або клопотання** (ст. 548 КПК). Це може бути, наприклад: **а)** запит про міжнародну правову допомогу у формі доручення про проведення певних процесуальних дій (у тому разі слідчих (розшукових) дій): допиту (ч. 3 ст. 552 КПК), обшуку, огляду місця, вилучення, арешту чи конфіскації майна або інших процесуальних дій (ч. 4 ст. 552 КПК); **б)** запит про видачу особи (екстрадицію) у формі клопотання (ст. 575 КПК); **в)** клопотання суду про передання кримінального провадження іншій державі (ст. 599 КПК, ст. 600 КПК)³.

Підтримуючи точку зору вчених (Л.М. Гуртієвої⁴ та ін.), вважаємо, що доручення про проведення певних процесуальних дій (ст. 552 КПК) або клопотання про видачу особи (екстрадицію) (ст. 575 КПК) та клопотання суду про передання кримінального провадження іншій державі (ст. 600 КПК) є видами судового рішення суду I інстанції, оскільки дані рішення мають ознаки судового рішення. Однак, суд приймає рішення лише про необхідність направлення запиту (доручення, клопотання). Рішення про направлення запиту

¹ Гуртієва Л.М. Види судових рішень суду першої інстанції у кримінальному провадженні України. Кримінальний процесуальний кодекс 2012 року: ідеологія та практика правозастосування: колективна монографія /За заг. ред. Ю.П. Алєніна; відпов. за вип. І.В. Глов'юк. - Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2018. С. 905.

² Глинська Н.В. Концептуальні засади визначення та забезпечення стандартів доброякісності кримінальних процесуальних рішень: дис. ... д-ра юрид. наук. Харків, 2015. С.70, 102.

³ Гуртієва Л.М. Види судових рішень суду першої інстанції у кримінальному провадженні України. Кримінальний процесуальний кодекс 2012 року: ідеологія та практика правозастосування: колективна монографія /За заг. ред. Ю.П. Алєніна; відпов. за вип. І.В. Глов'юк. - Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2018. С. 905.

⁴ Там само.

приймає уповноважений (центральный) орган України (ч. 2 та ч. 3 ст. 551 КПК), яким є Міністерство юстиції України (ч. 2 ст. 545 КПК), після розгляду запиту на предмет обґрунтованості і відповідності вимогам законів та міжнародних договорів України. Рішення про задоволення та виконання даного запиту приймає запитувана сторона (держава, до компетентного органу якої направляється запит (п. 5 ч. 1 ст. 541 КПК)). Отже, суд I інстанції, у випадку складання доручення про проведення певних процесуальних дій (ст. 552 КПК), клопотання про видачу особи (екстрадицію) (ст. 575 КПК) або клопотання про передання кримінального провадження іншій державі (ст. 600 КПК) лише *ініціює* проведення певних процесуальних дій¹.

Що стосується **окремої думки судді** (ч. 3 ст. 375 КПК, ч. 4 ст. 391 КПК), то ми підтримуємо точку зору вчених (Л.М. Гуртієвої та ін), які вважають, що окрема думка судді не є видом судового рішення суду I інстанції, оскільки : а) не має загальнообов'язкового характеру, б) не оголошується в судовому засіданні, в) не є юридичним фактом, який породжує, змінює або припиняє кримінально-процесуальні відносини (тобто судова думка не пов'язана з рухом кримінального провадження).

Отже, основними висновками є наступне. Системний аналіз положень КПК України 2012 р. дозволяє дійти висновку, що суд I інстанції приймає судові рішення як у формі вироку та ухвали (ч. 2 ст. 110 КПК, ч. 1 та ч. 2 ст. 369 КПК), так і у формі окремої ухвали (ч. 1 ст. 378 КПК), подання (ч. 2 ст. 34 КПК, п. 4 ч. 3 ст. 314 КПК), наказу або письмового розпорядження (ч. 4 ст. 517 КПК), доручення (ч. 1 ст. 548 КПК, ст. 552 КПК), клопотання (ч. 1 ст. 548 КПК, ст. 575 КПК, ст. 600 КПК). З метою узгодженості положень ч. 2 ст. 34 КПК та п. 4 ч. 3 ст. 314 КПК України підтримано позицію вчених (Л.М. Гуртієвої, Т.В. Лукашкіної) щодо доцільності положення п. 4 ч. 3 ст. 314 КПК України викласти у наступній редакції: «направити обвинувальний акт, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру,

¹ Гуртієва Л.М. Види судових рішень суду першої інстанції у кримінальному провадженні України. Кримінальний процесуальний кодекс 2012 року: ідеологія та практика правозастосування: колективна монографія /За заг. ред. Ю.П. Алєніна; відпов. за вип. І.В. Гловюк. - Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2018. С. 907.

клопотання про звільнення особи від кримінальної відповідальності до відповідного суду з поданням для визначення підсудності у випадку встановлення непідсудності кримінального провадження».

ВИСНОВКИ

Основними висновками даного дослідження є наступне.

1. За чинним КПК України судом I інстанції є місцевий загальний суд, а також Вищий антикорупційний суд у кримінальних провадженнях щодо злочинів, віднесених до його підсудності, а також апеляційний суд у випадку, передбаченому КПК (п. 22 ч. 1 ст. 3 КПК). Разом з тим, у ч. 1 ст. 33 КПК України не вказано, що апеляційний суд здійснює кримінальне провадження у першій інстанції. З метою узгодженості положень чинного законодавства (зокрема, з п. 22 ч. 1 ст. 3 КПК та ч. 1 ст. 34 КПК України та ч. 1 ст. 26 Закону України від 2 червня 2016 року № 1402-VIII «Про судоустрій і статус суддів»). Вважаємо за необхідне положення ч. 1 ст. 33 КПК України викласти у наступній редакції: «Кримінальне провадження у першій інстанції здійснюють місцеві загальні суди, Вищий антикорупційний суд, а також апеляційний суд у випадку, передбаченому абзацом сьомим ч. 1 ст. 34 КПК».

2. В юридичній літературі правову природу судового рішення суду I інстанції вчені розглядають в декількох аспектах, як: а) інститут кримінального процесуального права (Ю.М. Харковець) ; б) документ (І.І. Когутич та ін.); в) вид правозастосовного акта (Л.М. Гуртієва, Т.В. Лукашкіна та ін.), у тому числі акта правосуддя (М.І. Бажанов).

На підставі аналізу юридичної літератури надано визначення поняття судового рішення суду I інстанції як виду правозастосовного акту (судового акту) місцевого загального суду, а також Вищого антикорупційного суду у кримінальних провадженнях щодо злочинів, віднесених до його підсудності, а також апеляційного суду у випадку, передбаченому у абз. 7 ч. 1 ст. 34 КПК, який має державно-владний, владно-розпорядчий та загальнообов'язковий характер, прийнятий судом у межах своєї компетенції та визначеної законом підсудності, у встановленій законом формі, пов'язаний з вирішенням правових питань, що виникають у судовій діяльності, та містить владні приписи щодо

вчинення певних правових дій чи настання певних правових наслідків, спрямований на вирішення завдань кримінального провадження.

3. При характеристиці класифікації судових рішень суду I інстанції звернена увага на наступне.

3.1. Системний аналіз норм КПК України дозволяє дійти висновку, що суд I інстанції ухвалює судові рішення одноособово у судовому провадженні щодо: 1) проступків; 2) злочинів, за вчинення яких передбачено покарання у виді позбавлення волі на строк до десяти років (десять років включно) (ч. 1 ст. 31 КПК); 3) розгляду клопотання про застосування примусових заходів медичного характеру (ч. 1 ст. 512 КПК).

У колегіальному складі суд I інстанції ухвалює судові рішення у судовому провадженні щодо: а) злочинів, за вчинення яких передбачено покарання у виді позбавлення волі на строк більше десяти років (ч. 2 ст. 31 КПК), у тому разі, довічне позбавлення волі (ч. 3 ст. 31 КПК), б) злочинів, які віднесено до підсудності Вищого антикорупційного суду (п. 1 ч. 12 ст. 31 КПК, ст. 33-1 КПК), в) у випадку, коли апеляційний суд приймає процесуальні рішення як суд I інстанції (абз 7 ч. 1 ст. 34 КПК).

3.2. За чинним КПК України 2012 р. суд I інстанції уповноважено ухвалювати судові рішення на стадіях: а) підготовчого провадження, б) судового розгляду, в) перегляду судових рішень в апеляційному порядку (у випадках, зазначених у ч. 3 ст. 400 КПК), г) виконання судового рішення, д) перегляду судових рішень за нововиявленими (ч. 2 ст. 459 КПК, ч. 4 ст. 33 КПК) або виключними обставинами, з підстав, визначених пунктами 1, 3 ч. 3 ст. 459 КПК України (ч. 5 ст. 33 УПК), якщо суд I інстанції першим допустив помилку внаслідок незнання про існування таких обставин (тобто ухвалив судові рішення без врахування таких обставин). Виключення з даного положення становить випадок встановлення міжнародною судовою установою, юрисдикція якої визнана Україною, порушення Україною міжнародних зобов'язань.

3.3 Системний аналіз положень КПК України 2012 р. та юридичної літератури дозволяє дійти висновку, що суд I інстанції приймає судові рішення як у формі вироку та ухвали (ч. 2 ст. 110 КПК, ч. 1 та ч. 2 ст. 369 КПК), так і у формі *окремої ухвали* (ч. 1 ст. 378 КПК), *подання* (ч. 2 ст. 34 КПК, п. 4 ч. 3 ст. 314 КПК), *наказу або письмового розпорядження* (ч. 4 ст. 517 КПК), *доручення* (ч. 1 ст. 548 КПК, ст. 552 КПК), *клопотання* (ч. 1 ст. 548 КПК, ст. 575 КПК, ст. 600 КПК).

Підтримано точку зору вчених (Л.М. Гуртієвої та ін.) щодо доцільності внесення змін та доповнень до ч. 2 ст. 110 КПК та ч. 2 ст. 369 КПК України. Зокрема, положення ч. 2 ст. 110 КПК України викласти у наступній редакції:

«Судове рішення приймається у формі ухвали, вироку, а також у інших формах (окремої ухвали, подання, доручення, клопотання) у випадках, передбачених цим КПК».

Положення ч. 2 ст. 369 КПК України викласти у наступній редакції: «Судове рішення, у якому суд вирішує інші питання, викладається у формі ухвали, а також у інших формах: окремої ухвали, подання, доручення, клопотання, у випадках, передбачених цим КПК».

4. З метою узгодженості положень ч. 2 ст. 34 КПК та п. 4 ч. 3 ст. 314 КПК України запропоновано п. 4 ч. 3 ст. 314 КПК України викласти у наступній редакції: «направити обвинувальний акт, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, *клопотання про звільнення особи від кримінальної відповідальності* до відповідного суду з поданням для визначення підсудності у випадку встановлення непідсудності кримінального провадження».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Нормативно-правові акти:

1. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04 листопада 1950 року, ратифікована Законом України від 17 липня 1997 року N 475/97-ВР URL: <https://www.rada.gov.ua> (дата звернення: 11.11.2019).
2. Конституція України. Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28.06.1996 р. (з наступними змінами та доповненнями). Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141. URL: <http://www.rada.gov.ua> (дата звернення: 11.11.2019).
3. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 р. (з наступними змінами та доповненнями) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>(дата звернення: 15.11.2019).
4. Кримінальний кодекс України: Закон України від 5 квітня 2001 року (зі змінами та доповненнями). Відомості Верховної України. 2001. №25-26. Ст.131. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>(дата звернення: 14.11.2019).
5. Про державну таємницю: Закон України від 21.01.1994 р. № 3855-XII URL: <http://zakon.rada.gov.ua>(дата звернення: 15.11.2019).
6. Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень: Закон України від 22 листопада 2018 року. URL: zakon.rada.gov.ua(дата звернення: 15.11.2019).
7. Висновок № 11 (2008) Консультативної ради європейських суддів до уваги Комітету міністрів Ради Європи щодо якості судових рішень. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>(дата звернення: 11.11.2019).
8. Про Довідку щодо допуску і доступу представника позивача до матеріалів адміністративної справи, які містять державну таємницю : постанова Пленуму Вищого Адміністративного Суду України від 13.03.2017 р. № 4 . URL: <http://zakon.rada.gov.ua>(дата звернення: 20.11.2019).

9. Стратегія реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015-2020 роки, затверджена Указом Президента України від 20.05.2015 р. <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/276/2015>(дата звернення: 21.11.2019).

Спеціальна література:

10. Бажанов М.И. Законность и обоснованность основных судебных актов в советском уголовном судопроизводстве: дис. ... д-ра юрид. наук. Харьков, 1967. 474с.

11. Барабаш Т. М. Суд як суб'єкт правозастосування при ухваленні судових рішень у кримінальному провадженні. Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. № 2. 2013. С.84-88.

12. Глинська Н.В. Концептуальні засади визначення та забезпечення стандартів доброякісності кримінальних процесуальних рішень: дис. ... д-ра юрид наук. Харків, 2015. 462с.

13. Глинська Н.В. Класифікація кримінальних процесуальних рішень та її значення для визначення специфіки стандартів їх доброякісності. Питання боротьби зі злочинністю. Випуск 27. 2014. С.142-155.

14. Грошевой Ю.М. Сущность судебных решений в советском уголовном процессе. Харьков: Вища школа, 1979. 144с.

15. Гуртієва Л.М. Правова природа та поняття судового рішення у кримінальному провадженні України. Правова держава. 2016. № 22. С.116- 121.

16. Гуртієва Л.М. Аналіз положень ч. 2 ст. 110 КПК України щодо видів судових рішень. Правова держава. 2016. № 23. С.125-129 .

17. Гуртієва Л.М. Види судових рішень та суб'єкти, які уповноважені їх приймати у кримінальному провадженні України. Інформаційне забезпечення розслідування злочинів : матеріали IV Міжнародного круглого столу, м. Одеса, 27 травня 2016 р. /відп. за вип.: В.В. Тіщенко, О.П. Вашук, А.О. Панасюк ; НУ ОЮА, ПРЦ Напр. України [та ін.]. Одеса : Юридична література, 2016. С. 50-53.

18. Гуртієва Л.М. До питання про суб'єктів, які ухвалюють судові рішення на стадії перегляду судових рішень в апеляційному порядку. Правове життя сучасної України: у 2 т.: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 17 трав. 2019 р.). Відп. ред. Г.О. Ульянова. Одеса: Видавничий дім «Гельветика». 2019. Т. 2. С.303-306.

19. Гуртієва Л.М. Частини (етапи) стадії судового розгляду у кримінальному провадженні України. Традиції та новації юридичної науки: минуле, сучасність, майбутнє: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (19 травня 2017 р., м. Одеса) У 2-х т. Т. 2 / відп. ред. Г.О. Ульянова. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2017. С.364-366.

20. Гуртієва Л.М. Види судових рішень суду першої інстанції у кримінальному провадженні України. Кримінальний процесуальний кодекс 2012 року: ідеологія та практика правозастосування: колективна монографія /За заг. ред. Ю.П. Аленіна; відпов. за вип. І.В. Гловюк. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2018. С. 888-914.

21. Гуртієва Л.М., Лукашкіна Т.В. Судові рішення у кримінальному провадженні України» : навч.-метод. посібник. Одеса: Фенікс, 2017. 112 с

22. Ігнатюк О.В. Судове провадження у першій інстанції в кримінальному процесі України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Ірпінь: НУДПСУ, 2014. 20с.

23. Когутич І.І. Судові рішення в кримінальному провадженні: монографія. Тернопіль: Підручники і посібники, 2013. 183 с.

24. Косолапов В. В. Информационно-логический анализ научного исследования. К. : Наукова думка, 1968. 142 с.

25. Кримінальний процесуальний кодекс: Науково-практичний коментар / Відп. ред.: С.В. Ківалов, С.М. Міщенко, В.Ю. Захарченко. Х.: Одіссей, 2013. 1104с.

26. Курс советского уголовного процесса. Общая часть / Под ред. А.Д. Бойкова и И.И. Карпеца. М.: Юрид. лит., 1989. 640с.

27. Куценко В.Д. Щодо участі суддів у розгляді кримінальних проваджень, які містять відомості, що становлять державну таємницю. Науковий вісник Академії муніципального управління: Серія «ПРАВО», Випуск 2, 2015. С.408-414.

28. Лукашкина Т.В. Доказывание как этап правоприменительного процесса. Актуальні проблеми доказування у кримінальному провадженні: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції (27 листопада 2013 р., м.Одеса) / відповід. за випуск Ю.П. Аленін. Одеса: Юридична література, 2013. С.30-36.

29. Лупинская П.А. Судебные решения: содержание и форма. Рос. юстиция. 2001. № 11. С.57-60.

30. Лупинская П.А. Решения в уголовном судопроизводстве. Их виды, содержание и форма. М.: Юрид.лит., 1976. 168с.

31. Мілевський О.П. Ознаки системності і структурованості судового провадження в кримінальному процесі України. Науковий вісник Національного університету ДПС України (економіка, право). 2014. № 2 (65). С.223-228.

32. Настільна книга професійного судді (кримінальне провадження) / Н.О.Марчук, В.В.Касько, Р.О.Куйбіда, М.І. Хавронюк та ін./За ред. Н.О.Марчук. К.: «Арт-Дизайн», 2015. 248 с.

33. Пашковський М.І., Підгородинська А.В., Волошина В.К. Міжнародне співробітництво у кримінальному провадженні: навч.-метод. посібник. 2-е вид., допов. та переробл. Одеса, 2016. 140с.

34. Сиза Н.П. Підстави та порядок направлення кримінального провадження з одного суду до іншого. Часопис цивільного і кримінального судочинства. 2013. № 1 (10). С.126-133.

35. Сиза Н.П. Законний склад суду в кримінальному провадженні. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Юридичні науки. Випуск 6-1. Том 4. 2014. С.121-125
http://www.lj.kherson.ua/2014/pravo06/part_4/26.pdf

36. Сучасний тлумачний словник української мови [Текст] : 100 000 слів /За заг. ред. В. В. Дубічинського. Х. : ВД «Школа», 2009. 1008 с.

37. Суботін Д. Стадія як елемент системи кримінального процесу. Вісник національної академії прокуратури України. 2009, № 4. С.60-63. URL: archive.nbuv.gov.ua/portal/.../12Subbot.pdf

38. Тайлієва Х.Р. Судові рішення у кримінальному процесі: дис. ... канд. юрид. наук. К.: НАВС. 2016. 211с.

39. Трофименко В.М. Теоретичні та правові основи диференціації процесуальної форми у кримінальному судочинстві : монографія. Х.; ТОВ «Оберіг», 2016. 304 с.

40. Фазикош Г.В. Сутність і юридична природа судового рішення в цивільному та кримінальному судочинстві. Науковий вісник Херсонського державного університету. Випуск 5 Том 3. 2015. С.77-80.

41. Харковець Ю.М. Інститут судових рішень в кримінальному процесі України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Київ, 2018. 240с.

42. Шминдрук О.Ф. Підготовче провадження в кримінальному процесі України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Київ, Академія адвокатури України, 2016. 19с.

Матеріали практики:

43. Про практику здійснення апеляційним судом процесуального повноваження щодо призначення нового розгляду в суді першої інстанції: Узагальнення ВССУ з розгляду цивільних і кримінальних справ від 01.01.2017 р. URL : [http:// search.ligazakon.ua](http://search.ligazakon.ua) > link1 > VRR00217 (дата звернення: 18.11.2019).

44. Ухвала Автозаводського районного суду м. Кременчука Полтавської області від 02.06.2015 року справа № 524/4162/15-к URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua> та ін. (дата звернення: 22.11.2019).

45. Ухвала Голосіївського районного суду м. Київ від 21.07.2014 року справа № 752/9834/14-к провадження № 1-кп/752/435/14 URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/> (дата звернення: 21.11.2019).

АНОТАЦІЯ

Актуальність теми даного дослідження обумовлена тим, що питання якості судових рішень суду I інстанції, як основного компоненту якості правосуддя, є об'єктом постійної уваги вчених, практиків, у тому числі суддів Верховного Суду, Європейського суду з прав людини (далі - ЄСПЛ), Ради Європи. Так, у Висновку № 11 (2008) Консультативної ради європейських суддів до уваги Комітету Міністрів Ради Європи щодо якості судових рішень зазначено: «на якість судових рішень можуть впливати занадто часті зміни в законодавстві, ... нечіткості в змісті законів, а також недоліки процедурних правил» (п. 11)¹. На жаль, вказані недоліки притаманні й нормам чинного Кримінального процесуального кодексу України 2012 року (далі - КПК України), які регулюють інститут судових рішень суду I інстанції. У зв'язку з викладеним, системний аналіз видів судових рішень відповідно до положень чинного КПК України 2012 року має як науковий, так і практичний інтерес.

Мета і завдання дослідження. Метою роботи є перегляд та уточнення теоретичних положень щодо судових рішень суду I інстанції згідно з чинним КПК України 2012 р. Досягнення зазначеної мети зумовило необхідність постановки та вирішення таких основних **задач**: 1) визначити, які суди є судом I інстанції за чинним КПК України; 2) проаналізувати наукові підходи (концепції) щодо визначення правової природи, поняття судового рішення та надати визначення судового рішення суду I інстанції у кримінальному судочинстві згідно з чинним законодавством; 3) з'ясувати підстави класифікації судових рішень у кримінальному провадженні України; 4) надати характеристику судових рішень суду I інстанції за окремими класифікаційними підставами (зокрема, за складом суду, стадіями ухвалення, формою ухвалення та ін.).

Методологічну основу роботи складає система сучасних загальнонаукових і спеціальних методів пізнання правових явищ. Так, у роботі

¹ Висновок № 11 (2008) Консультативної ради європейських суддів до уваги Комітету міністрів Ради Європи щодо якості судових рішень <http://zakon.rada.gov>

історико-порівняльний метод застосовувався при аналізі підстав класифікації судових рішень у кримінальному судочинстві (Розділ 1). *Системно-структурний метод* використовувався для дослідження підстав класифікації судових рішень суду I інстанції у кримінальному судочинстві (Розділ 1), при характеристиці судових рішень суду I інстанції у кримінального провадження України за окремими класифікаційними підставами (Розділ 1-3). За допомогою *логіко-нормативного методу* ми спробували сформулювати пропозиції щодо вдосконалення кримінального процесуального законодавства України в аспекті досліджуваної теми.

Структура роботи: робота складається зі вступу, чотирьох розділів, висновків, списку використаних джерел (список джерел включає 45 найменувань), анотації, додаток - тези, які було подано на Всеукраїнську наукову конференцію студентів та аспірантів (м. Одеса, 23 листопада 2019 р.).